

Ta lendab mesipuu poole ...

Muusikaleht

1
1993

Pillimeistrid ja muusikud jäävad tööta, pillid müüakse ära, noodikauplused tehakse pankadeks. Aga elame veel!

332
MUUSIKARIISTAD -JA TARBED

MÜÜK:

TIIBKLAVER „Simmerling“, uuendamist vajav, odavalt. Helist. õhtuti 22 590 526

TIIBKLAVER „Schröder“, restaureeritud, Saksa (must, vanaaegne), h. kokkuleppel Kuusik 238 21 804

TÄISVIIUL „Kristall“, trompet ja klarinet 22 681 677

VIIUL täismõtteline, vabrikutoode 1963, sobib õpilasele, 350 kr. EE0009 pk. 1746

NYJD oli uhke (lk. 2—3)

Pillide ost-müük (lk. 4)

Kontrabassimängija-
test (lk. 7)

Muusikamuuseumi pilliparandajad tööst priiks saamas. Fotol (vasakult) T. Altpere, H. Ilves, T. Mäeväli. Püüduvad V. Kirillov ja A. Kukk. Lugu lk. 3.

E. Tammepõllu foto

Andres Bergmann pakkus Tartu noodikaupluse laiendamist, aga tegi panga

Lähemas on ühe dokumendi aastapäev. 28. jaanuarile 1992 on dateeritud kiri, mille ITC direktor Andres Bergmann saatis Tartu Linna Kultuurivalitsusele, hr. Riho Illakule. Selles kirjas pakutakse Raekoja platsil asuva Tartu ainsa noodikaupluse „Helikiri“ lainendamist. Esimesele korrusele nähakse ette nootide ja pillide müügisalongi rajamist, keldrikorrusele pilliparandust jm. Põhjalikult on projektis kirjeldatud muusikapoe tegevusvaldkonnad: pillide ja nootide müük, nootide paljundus, pillide remont jne.

Väga ilus ja kultuurisõbralik paber. Tegelikult tuli aga noodipoe asemele ERA-panga valuutavahetuspunkt. Kena sisekujundus ja pilkupüüdev valgusreklama tuletavad meelde,

et raha läheb kultuurist mööda. Hr. Bergmannile aga jäi Tartus kitsaks ja tõusis mõneks ajaks pealinnas tähtsaks meheks, Eesti Treuhandi-Erastamisettevõtte etteotsa.

Loodame, et dokumendi aastapäevaks selgitatakse välja, kuidas ikka täpselt kasvas muusikaäri laiendamise projektist välja pangaruum ning millist osa etendasid seejuures hr. Illak ja Tartu muud linnaisad. Seda ootab Taaralinna veidi boheemlik muusikutekogukond, kes naiivselt lootis, et kui kaubateed läksid lahti, hakkab ka Tartusse laiast maailmast jõudma muusikakaupa. Võib arvata, et selle metamorfoosi üksikasjad pakuvad huvi ka laiemale (muusika)üldsusele.

Marina Tamme

(„Kuldne börs“ 16.12.1992)

Teistmoodi, aga mitte halvasti

Intervjuu dr. Thomas Steiertilt, Bayreuthi Ülikooli Muusikateatri Uurimisinstituudi professorilt 27.11.92.

Millised on Teie muljed NYJD-festivalilt?

Suurepärased. Iga päev kõrgeklassilised ettekanded, mõnda neist kuulen esmakordselt. Tuli Saksamaalt siia sõita, et nautida esmakordselt Stockhauseni "Stimmungit" Londoni "The Singcircle" suurepärases esituses. Ka Boulez' „Domaines“ Karlsruhe uue muusika ansambli kuulsin esmakordselt siin, rääkimata juba eksootilisematest asjadest, nagu Koto Ensemble Jaapanist täies koosseisus.

Muusikakultuur Eestis on kõrge. Isegi oma Schönbergi Seltis on teil olemas, tõsi küll,

väike. Aga ega see Viiniski palju suurem ei ole. Tallinna kesklinn on ilus. Sügavaks kontrastiks on raske majanduslik olukord.

Aga eesti oma heliloojate teosed?

Urmas Sisaski autoriõhtu ja kammerkoor on veel kuulmata. Aga Aga kahe autoriõhtu suhtes on juba väike ajaline distants tekkinud.

Mõlema õhtu tippteosed olid minu arvates viimased: Mati Kuulbergi „Avanti“ suurepärane flöödimängija Jaan Üna esituses ning eriti Erkki-Sven Tüüri „Arhitektuurika“. Niisuguse tasemega heliloojaid on Kesk-Euroopaski vähe. Ka P. Vähi rohkesti elektronmuusikat kasutav looming kõlas kaasaegselt.

Mõnigi asi oli Kesk-Euroopa tavade vastane. Näiteks Alo Matiseni „Inter pocula“, kus olid ühendatud — ja vägagi õnnestunud — süva- ja šlaagrammuusika elemendid. Ka Jaansonu lugu vokaalinstrumentaalkapelli esituses on Euroopa tavade jaoks harjumatu, kuid nähtavasti väga eestipärane. Sagedamini esinevad Kesk-Euroopas solistid orkestri saatel. Selles žanris oli igati tasemel Eino Tambergi muusika. Ka Alo Põldmäe „Kaks Bernhard Kangro kammerpoemi“ oli mulle vastuvõetavam kui tema vananenud klassitsistlikus laadis väike pikolosoolo. Huvitavalt oli kavandatud Lepo Sumera „Mäng kahele“, kuid minu arvates oli see üleliia venitatud. Teised lood ei ole nagu hästi meelde sõõbinud, nähtavasti jätsid nad kuulamisel mõnevõrra kesisema mulje. Kuid sellest ei maksa teha kaugeleulatuvaid järeldusi. Keskpäraseid lugusid on ka Kesk-Euroopas palju.

Mis üldse ei meeldinud?

Ei oska öeldagi. Aga kui te just küsimuse nii asetate, siis nõrga mulje jättis mõnede lugude dirigeerimine. Dirigent tundus kuidagi elutuna. Võib-olla lasub temal osa süüid selles, et mõnede noorte heliloojate eile kuulatud tööd on juba ununenud.

Kas on mingit olulist erinevust praeguse Eesti ja Kesk-Euroopa heliloomingu vahel?

Teil on muidugi oma traditsioonid. Aga üldiselt olete te praegu konstruktivismi staadiumis, püüate anda ootamatuid ja uudseid heliefekte, seostades kohati seda oma minevikupärandiga. See on mõistetav vabanemisel senisest eitavast rüklilikust suhtumisest konstruktivismi.

Läänes oli see suund valdav 60-ndail-70-ndail aastail. Praegu on moes vaba, intuiitiivne loomisstiil, põhiorhuga ekspressioonil. Ma ei taha sellega öelda, et teie muusika on vilets seetõttu, et ta kõlab Lääne kõrvadele mõnevõrra vanamoeliselt. Igas stiilis on ju muusikat loodud. Ega me tea, mida tulevik toob. Lõpuks on olulisim üldine muusikakultuur ja anne. Esimest teil on. Ja andekaid inimesi väikese rahva kohta küllaltki palju.

Mida soovitate eesti muusikakultuuri edendamiseks?

Rohkem vahetust nii õppimise kui esinemise osas läänemaadega. Püüan ka ise midagi ära teha, et teie muusikutele leida Kesk-Euroopas rohkem esinemisvõimalusi. Õppimisvahetust ei mõtle ma ühepoolt. Oleks kasulik, kui ka Lääne noored käiksid teie kõrge ja omapärase muusikakultuuri maal õppimas.

Intervjueris Herbert Väinu

MATI KUULBERGI MULJETEST

Uvertüüriks

Olen ise tegelnud Eesti uue muusika päevade organiseerimisega ning tean, kui raske ja vaevanõudev on see töö. Oleme teinud seda 3—4 inimesega ja ikka on tulnud apse sisse. Vist seepärast, et konkreetse vastutusega polnud asjad korras. Seekordse, pealegi rahvusvahelise ürituse eesotsas oli 2—3 noort meest — Madis Kolk ja Erkki-Sven Tüür Peeter Vähi kaasabil ja kõik sujus. Oigal ajal teatati kavamuudatustest, tuli välja buklett jne. Nähtavasti seepärast, et põhimõte: „Ise teed, ise vastutad“ oli järjekindlalt ellu viidud.

Seekordne NYJD oli võrreldes eelmisega uhkem. Mitte niivõrd nivoo poolest. Mõlemal puhul olid kohal maailmatasemel kollektiivid. Kui seekord oli muusika mitmekülgsem. Kui Darmstadt'i avangardismi maneeris kirjutavad Jaapani ja Soome helilooja nii, et ei saa aru, kes on kummalgi maal, on minu jaoks midagi korras ära. Rohkem oli ka eesti tänapäevast süvamuusikat. Ning oli üldiselt aratuntav, et see oli eesti muusika.

Kuulnud kontsertidest

Karlsruhe orkestri avakontserdil oli imetusväärne dirigendi Zolt Nagy täpsus. Tean, kui raske on orkestrit juhtida, kui mängijad on paigutatud eraldi. Seekord isegi rõdule, aga kõik käis nagu kellavärk.

Pariisis õppiva noore eesti helilooja Helena Eensaare-Tulve heliteoses „Lethe“ oli unustusejõe ületamine täiesti tuntav. Või, nagu ma ütleksin — nähtav. Temperamentsema rahvuse esindaja oleks loo kirjutanud muidugi emotsionaalsemalt.

Pierre Boulez' klarinetilugu oli kuidagi tuttav. Tuli meelde: olin ka ise samas stiilis klarinetile kirjutanud. Ainult mina tegin seda 1975. a., Boulez aga juba 1968. a.

Kogu kontserti tippteos oli minu jaoks kavas näitamata korea helilooja Young Shil Paki „Mu-ü“, autor ise kohal. See lugu oli puhas kogu maailmas laialt levinud professionaalse muusikalise lobisemise tõvest. Omanäoline sõnum öeldi lühidalt välja.

Jaapani kotoansambel jättis sügava elamuse oma keerukate rütmide fantastilise koostöömängimisega. Viul on küll raske pill, kuid võrreldes inimehalele lähedase kotoga kukepea. Selles veendusin ka õrnade jaapanlannade näppe silmitsedes, kui kontserdi lõppedes ronisin kutse peale esimesena lavale.

Läksin vaid Londoni ansambli „Singcircle“ teisele kontserdile, kuna minu jaoks esimesel kontserdil esitatud Stockhausen kannatab ka muusikalise lobisemise tõve all.

Olid taevalikud hääled. Kui kõigil ansambli liikmetel pole absoluutset kuulmist, pole võimalik niimoodi laulda. Ulimeisterlikkust oli ka muudes valdkondades. Kohati demonstreeriti 3-oktaavilist hääleulatust, S. Montague „Tigida Pipas“ esijoones sõnade väljaütlemise kiirust. Sõnade tähendusel polnud tähtsust, inimhäälest oli saanud omanäoline instrument. Võlus helilooja S. Emersoni oskus õigel ajal lõpetada, mitte lasta edasikomponeerimise lustist lugu lohisema hakata. W. Siegeli „Päikesearjutuses“ polnud aga süsteemi karkassile laudkatet piisava originaalsusega peale löödud, et maha pilku püüaks — heliloomingu sageliesinev puudu jääk.

Rootsi „Kroumata“ esines sel korral mõnevõrra alla oma võimefe, eriti B. Bartoki „Divertismendis“ keelpillidele. Nähtavasti löökpillidega harjunud dirigent ei arvestanud, et keelpillid jäävad pool sekundit hiljaks. Ja milleks oli see teos üldse kavva võetud? Kas koostöömänguks ERSO kammerorkestriga, mille noor kontsertmeister Maano Männi näitas ennast tulevikumehena.

Vaskpillilood olid rootslaste esituse paremad. Ma ei teadnud, et John Cage kirjutas juba 1940. a. niivõrd kaausaegset muusikat. Pani mõtlema publiku elav reageering rütmimuusikale. Eestlased pole ju rütmirahvas. Või siiski? — juba eesti vanas rahvalaulus vaheldub rütm.

Järvamaal

* 13. novembril laulis Paides Järvamaa Ariliidu ruumes EKE inseneride meeskoor, dirigendiks Ants Olesoja ja Elo Kaarepere. Esines ka koori kvartett „Kuninglik kaelkirjak“.

Läänemaal

* 4. novembril lauldi Haapsalu kultuurikeskuse kunstigaleriis R. Valgre laule. S. Luik, T. Raadik ja A. Jaama esitasid kava, mida on seni ette kantud ainult Tallinnas Hellemanni tornis.

Põlvamaal

* Põlvas korraldati Kagu-Eesti kammerkooride kontsertkohtumine. Esinesid Põlva Kultuurifondi kammerkoor (Heidi Ots), Põlva kiriku kammerkoor (Ester Rattassepp), Räpina Tuletõrje kammerkoor (Maarika Klimberg), Tõrva Kammerkoor (Maie Kala) ja Vastseliina Kammerkoor (Tiit Raud). Otsustati muuta kohtumine traditsiooniliseks. Järgmine kokkusaamine peaks toimuma sügisel Tõrvas.

* 21. novembril oli Põlva Kultuurikeskuses rockfestival „Rock non stop Põlva '92.“ Osalesid ansamblid Tallinnast, Tartust, Ahjast, Põlvast.

Saaremaal

* 1. novembril oli Kuressaare kultuurikeskuses heafegevuskontsert, mille sissetulek läks lapsinvaliidide heaks. Esinejateks Reet ja Ivo Linna, „Flamingo“ tantsulapsed ning Sõmera hooldekodu hoolealuste kapell.

* 17. novembril tähistati Saaremaa muusikategelase Joosep Aaviku 93. sünni-aastapäeva. Aavikute Majamuuseumis andsid piduliku kontserdi Kuressaare Lastemuusikakooli õpilased.

* 21. novembril tähistas 25. tegevusaasta täitumist rahvalaaluansambel „Rannala“. Ansambli repertuaar on püütud hoida võimalikult lähedane ehedale rahvalaule, endale on selgeks tehtud eelkõige Saaremaa vanem laulupärandid. Laidakse ka rahvalikke laule ning mitmesuguseid populaarseid viise. Ansambel esitab samuti tantsu, laulumänge ja pillilugusid. Traditsioonide edasielamiseks laidatakse-tantsitakse koos lastega.

Tartumaal

* 27. ja 28. novembril toimus Tartu 7. Keskkoolis järjekordne Valgre-festival, mida peetakse juba 1987. aastast. Lauljaid hindab sellel festivalil õpilaste žürii.

Valgamaal

* Novembrikuus pühitseti oma 30. tegutsemisaasta täitumist koor „Säde“.

* Ka Valga muusikakooli oli ümmargune tähtpäev — 70. juubelkontserdi andsid kooli õpilased.

* Tõrvas sai 20-aastaseks ansambel „Torupill“. 28. novembril oli aastapäevakontsert.

Viljandimaal

* 7. ja 8. novembril tähistati Viljandis, aga ka Tartus, Pärnus ja Tallinnas rahvalauleteadlase Oskar Looritsa sünnipäeva, eestvedajaks Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusika ja folkloori kateedri. Esinejateks olid tähtpäevakontsertidel Leedu Noorte Meeste ansambel „Sutaras“, Viljandi ansambel „Alle-aa“, Väikeste Lõõtspillide Ühingu Margo Matvere eestlaulmisel ning viiuldajad Indrek Kalda ja Tiit Kikas.

Ida-Virumaal

* 15. novembril toimus Kohtla-Järve kulturihoones Tallinna õigeusu kirikumuusika kammerkoori kontsert. Koor püüab elustada selle kirikumuusika traditsiooni, lauldes Venemaa kirikutes 16. sajandil kasutatud stiilis.

Lääne-Virumaal

* Kadriina Kunstikool pakkus muusikasõpradele kuu igal neljapäeval süvamuusikakontserdi. Esimesel kahel neljapäeval esinesid „Con brio“ konkursist osavõtnud flöötist Mihkel Peäske ning Tallinna Konservatooriumi brasskvintett. Kolmandal neljapäeval sisustas Kadriina Kunstikooli klaveriõpetaja Sirje Subbe ja endine kadriinalane, nüüdne Otsa-kooli õppejõud Mailis Pöld. Kuu viimasel neljapäeval esines Tallinna Konservatooriumi III kursuse keelpillikvartett ning viiulikitari duo.

* 8. novembril oli esimene avalik esinemine Rakvere Linnaorkestril. Tublit tööd on tehtud dirigendi Jüri Takjase taktikepi all: repertuaaris on palju tõsisest kontsertmuusikast tantsumuusikani.

Kas meistrimeeste töö lõpp?

Laulva revolutsiooni ajal ja järel mõeldi, et elu Eestimaa lähed paremaks, hakati sellest kopitanud haisu välja ajama. Nii ka Teatri ja Muusika Muuseumis. Leiti võimalus parematesse ruumidesse paigutada oma vanad, haruldased, suurelt osalt eesti kunagiste meistrite tehtud pillid. Ükskõikselt ametnikuhinged olid need lasknud niiskusest ja temperatuurikõikumistest laululava all ära rikkeda.

Aegapidi asusid meistrimehed pille restuureerima ja töökorda viima. Kõigepealt, juba 1989. a. pakkus oma teeneid mänguautomaatide korrastamiseks Vadim Kirillov. Esimene aasta, kui „kirburautaja“ põhiteenistuseks lukksepaamet limonaaditehases, oli eriti edukas — kõik instrumendid käepärast. Kordapandud pille viidi ekskursantidelegi demonstreerida ja meistrimehe põhitöökohaks sai muuseum.

Kes püüab, see leiab ka abi. 1992. aastaks sai muuseum sihtannetusena pillide parandamiseks Eesti Kultuurifondilt 40 000 rubla. Tööd laiendati. Juurde tulid venna kõrvalt pilliparanduse töö ära õppinud Toivo Altpere ja äsja puidurestauraatorina kutsekooli lõpetanud Toomas Mäeväli — esimene keelpillide, teine klavrpillide alal. Osa raha eest hangiti võimalikult odavalt materjali, seehulgas defitsiitset.

Kõigepealt korrastati fondid, siis hakati nokitsema-restaureerima.

Suvel, kui raha saadi selleks otstarbeks juurde ka Avatud Eesti Fondilt, võeti veel kaks meest tööle — Harri Ilves orelite ja Aleks Kukklaverite peale. Võidi juba unistama hakata ajast, kui Eesti muusikamuuseumis, nagu teisteski analoogilistes Euroopa asutustes, võiks vanade pillidega orkestri teha ja — miks mitte — nii muuseumile raha juurde teenida ning sealkõrval Eestimaa muusikakuulsust suurendada.

Nüüd paistab sellel kõigel lõpp olevat. Põhjuseks pole mitte ainult Eesti riigi üldine finantsolukorra halvenemine, vaid ka muuseumi ümber puhkenud tramburai, mis kiirendas sihtannetuste äravõtmist. Aasta lõpul jätkasid mehed küll veel südamelehedast tööd, kuid pere tuleb toita. Tehti veel ühine lõpupilt, mis kaunistab ka „ML“ selle numbri esikülge. Ja siis... Tulevik on tume.

Kogu see lugu on tänasele Eestimaa eluolule. Mõni sõna tuleks siiski juurde öelda. Kui hakati rääkima turumajandusest, väideti, et see on hea vahend loodrite tööleõpetamiseks. Praegu aga siin, nagu mitmel pool mujalgi, võetakse südamelehedane töö käest haruldase elukutsega meistrimeestelt.

Tõsi küll, mõned ametnikud on selle kahtluse alla pannud: tulevat kutsuda Läänest spetsialistid nende tööoskusi hindama. Kas see ei lähe kallimaks kui meeste töö jätkumise? Ja miks selline kahtlus Eestimaa inimeste töösuses. Varem kontrolliti meid Moskvas, nüüd siis jälle Läänest. Ning alal, millest eestlaste võimekus on ülemaailmselt tunnustatud — muusikas.

Võib öelda, et praegusel Eestimaa olukorral on tähtsamatki teha — pillid on vähemalt konserveeritud. Kuid hoitugiinimused pole praegugi ideaalsed. Kõike nassulastut ei saagi taastada. Kuid töö tuleb katkestada poole pealt, kui kõige hädavajalikuma kordapanekuks pole jäänud enam palju. Toivo Altpere avaldab koguni arvamus: kultuuribürookraadid võtsid selle operatsiooni ette, et nende aastatepikkusele hoolimatusele nende kätte usaldatud rahva vanavara suhtes näpuga ei näidataks.

Ja lõpuks — meie lehte võib süüdistada selle artikli pärast sekkumises Teatri ja Muusika Muuseumi sisekonfliktis. Ei, me ei tegele musta pesu pesemisega ei ühelt ega teiselt poolt. Me ainult juhime intrigeerimist oma põhitegevuseks teinute tähelepanu sellele, et maailmas on ka vajalikumaid ja tähtsamaid eneseteostusvaldkondi. Esijoones töö. Ükskõikselt inimesed ei tohiks olla otsustajad südamega tehtud kõrge kvalifikatsiooniga töö üle eesti muusikakultuuri hüvanguks.

M. Võhmas

Hollandi klarnetisolistil Michel Marangil oli vähe kuulajaid. Kahju. Ta tuli hästi toime minu keeruka klarnetisoolo esitamisega. Oma mitmekülgst, vastupidavust, oskust mängida igas asendis ja haruldast mälu demonstreeris see noor filosoof-muusik, kes lõpetanud ka lavakunstikateedri, K. Stockhauseni 45-minutilise „Arlekiini“ esitamisega. Sellega olevat maailmas hakkama saanud ainult 3 meest, kusjuures lavalise liikumise osas olevat Marangil ilmselt teistest üle. Ei kujuta ette, et keegi eesti klarnetist võiks selle teose esitamisega toime tulla.

Meie fotograafid tuleks aga kena käitumise kooli saata. Ei tohi ometi häirida inimest, kes teeb rasket tööd ja veel nii pikka aega järjest. Esinemise keskel säratas äkki rõdulit välklamp. Nägin, et esineja ehmus. Hiljem tunnistas ta mulle, et fotograaf oli teda tõepoolest häirinud.

Lõpuks eesti heliloojate moodsast süvamuusikast. Mingi

ühine, raskelt defineeritav joon on neil juures, sõltumata käekirja eripärast.

„Camerata Tallinn“ on tugev ansambel. Leili Tammelit sõandaksin nimetada eesti kõige viisipidavamaks lauljannaks. Jaan Oun on hea flöötist, kuid minu arvates on tal veel arenemisruumi.

Üllatas Alo Põldmäe pikolosoole särtsakus. Kangro oli kangrolik ja Sink singilik. Südamesttuleva muusikaga. Minu jaoks jäi kahjuks lahjaks Eino Tambergi kantaatidetsükkel. Luuletused olid head ja ega muusikagi iseenesest olnud vilets. Mul on aga sedasorti asjade suhtes võib-olla imelik nõudmine: muusika andku tekstidele midagi juurde. Seda ma ei leidnud. P. Vähi loos oli kõige rohkem elektroonikasaadet ja ka minu flöödisoolole oli seda õnnestunult pisut pipraks juurde pandud.

Mõned heidavad P. Vähi ette korduvat indiapärasust. Mind see ei häiri, alati on ka miski uus. Aga Urmas Sisaski keskoollipäevist peale harrastatav kosmosemuusika hakkab juba kohati kõrdumisena tunduma. Kas ei tuleks noore mehe andele kasuks patuse maa peale tulek või vähemalt kosmosemudeli vahetamine?

EESTI MUUSIKAELU EDENDAMISEKS/ELLUJÄÄMISEKS EESTI FOLKLOORI SELTS (EFS)

... loodi 16. novembril 1988. Selts ühendab folklooriharrastajaid, -uurijaid, -entusiaste ja organiseerijaid, kelle ühine eesmärk on hoida, elustada ja arendada rahvuslikku ning paikkondlikke kultuuritraditsioone järjepidevuse alusel, samuti edendada rahvusvahelist koostööd. Seltsi esimees on Kristjan Torop.

Paikkondliku folklooriliikumise tugevust Eestis näitavad traditsioonilised, kohalikud folkloorifestivalid, nagu Viru säru, Valga torupill, Pärnumaa pirand, Viljandimaa virred, Setu leelopäev jt. Mitmed neist on saavutanud rahvusvahelise maine.

Koostööd teiste maade analoogiliste organisatsioonidega on EFS arendanud mitmes liinis. Neist varaseimaks võib lugeda sidemete laiendamist teiste Baltimaadega. 1989. a. loodi Eesti, Läti ja Leedu folklooriassotsiatsioon „Baltica“, asuti igal aastal vaheldumisi igal Baltimaal läbi viima samanimelist festivali. Esimene neist leidis samal aastal aset Eestis. 1992. a. oli jällegi Eesti kord seda korraldada. Nüüd toimuvad need festivalid CIOFF-i (Rahvusvaheline Folkloorifestivalide ja Rahvakunsti Nõukogu, UNESCO B-staatus) egiidi all. 1991. aastast on Eesti ka CIOFF-täievoliline liige. Meie rahvusdelegaadiks seal on Ingrid Rüütel.

Juba varem, 1989. a. võeti EFS Rahvusvahelise Rahvakunsti Organisatsiooni IOV, peakorteriga Viinis, UNESCO 2. statusus) liikmeks. Niisiis on Eesti folkloorialane tegevus ja EFS saanud rahvusvahelise tunnustuse.

Teine põhisuund on koostöö teiste soome-ugri rahvaste folklooriorganisatsioonidega, eriti Soomega. 1989. a. kirjutati alla koostöölepingule Soome Rahvamuusika Liiduga. Traditsiooniks on saanud soome-eesti rahvamuusika ühiskursused hõimupäevade ajal, kus koosmängimise kõrval on tähtis koht mõlema maa rahvamuusika sügavamal tundmaõppimisel. Kolm aastat järjest oleme koos Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsiga ja Soome Rahvatantsuõprade Ühingu abil korraldanud seltsitegevuse seminarid.

Soome kaudu on kontaktid sõlmunud ka teiste Põhjamaadega, 1990. a. algas ühistegevus Põhjamaade Rahvakunsti Organisatsiooniga NORDLEK.

Oluliseks on EFS pidanud laste ja noorte suunamist kultuuripärandi rikkuste juurde. Rõõmu teeb autentset folkloori harrastavate lasterühmade rohkus. Alates 1988. aastast oleme korraldanud laste folklooripäevi. Ka „Baltica 92“ osavõtjate hulgas oli palju lasterühmi.

Selleski valdkonnas areneb rahvusva-

heline koostöö. Mitu aastat järjest oleme korraldanud koos Soome kolleegidega seminari „Emakeelne muusika lastele“. Eesti lapsed on osa võtnud rahvamuusikakursustest Soomes. Järgmisel, 1993. a., 22.—28. juunini, on kavas pidada Lääne-meremaade laste folkloorifestival Pärnumaal.

Folkloorialase tegevuse edendamine ei ole muidugi ainult ühe ühiskondliku organisatsiooni püha soov, vaid eelkõige rahvuriigi kohustus. Sellesuunalised juhised riikidele on antud UNESCO 1989. a. Pariisis väljaantud dokumendis „JUHEND traditsioonilise kultuuri ja folkloori kaitse kohta“. Loodame, et meie uus valitsus võtab väga tõsiselt arvesse antud soovitusi (oleme ju ÜRO liikmesriiki) ja leiab ka edaspidi eelarves raha rahvakuultuuri toetamiseks.

EFS on kõikide oma olemasolu aastate jooksul teinud ihedat koostööd Eesti Rahvakuultuuri Keskusega, sest tegevus ühise eesmärgi nimel lausa nõuab jõudude koondamist ja rahade otstarbekat kasutamist.

Täname Eesti Rahvuskultuuri Fondi, aktsiaseltsi „Viru“ ja Rahvuseltside Fondi, kes on EFS-i tegevust rahaliselt toetanud.

Anne Ojalo
EFS-i sekretär

Mida teeb

„Muusikaleht“ tundis huvi, kuidas läheb aktsiaseltsil „Forte“, endisel Tallinna Heliplaadistuudiol. Jutule saime tegevusdirektori Mart Maripuga.

„Fortes“ on praegu 7 töötajat. Riigi ees me võlgu pole. Raha jätkub ka reklaamiks.

Kõigepealt plaatidest. Selles osas meil Eestis veel konkurentsi pole tekkinud. Kuna plaatide tiražeerimine toimub ikka veel suuremas osas Moskvas, siis on asi üsna keeruline. Seal seisab väljalaske ootel 15 plaadi materjal, ja seda juba poolteist aastat. Meil on siin valmis 5 uue plaadi materjalid. Moskva inimesed ei pea lepingutest kinni. Plaaditegemine on selle aasta jooksul kolm korda kallimaks läinud. Meie oleme andnud neile garantiikirjad, et me oma plaadid välja ostame, kuid nad ei taha seda hästi uskuda. Meie jaoks nende hinnad ei ole praegu ülejõukäivad. Kahju, et Liidu lagunemine sellise segaduse tekitas. Paar aastat tagasi saime plaadid juba poole aastaga kätte. Riia tehases on tegemisel 4 nimetust plaate, need peaksime varsti kätte saama.

Meie stuudiol on olemas digitaalsalvestuse tehnika, saame materjali kohapeal valmis monteerida. Selliselt salvestame juba 1989. aastast. Kuid plaatide tiražeerimine läheb väga kalliks, plaadi hind oleks siis 50 krooni ringis. Praegu on meil pakkuda üks selline Tõnis

Mägi plaat. Ega Läänes enam LP-sid tahetagi, nemad on läinud üle CD-tele. Meie ostjale on see aga väga kallis. Hind tuleks sealt tellides 200 krooni ringis, sinna juurde veel meiepoolne kasum.

Meie noored heliloojad on Läänes salvestamise võimalust kasutanud, näit. U. Sisask, kes on salvestanud „Fazeri“ firmas, P. Vähi on teinud oma CD firmas „Erdenklang Musik“ jne. Neid plaate on võimalik siia müüki tellida, praegu on katseks müügil 5 plaati. Et meie muusikaga CD välja lasta, peab sellest huvitatud olema ka konkreetne Lääne firma.

Nii et plaate teeme praegu tõesti vähem, tiraazid on langenud, ka nimetusi on vähem. Püüame olla aga ikkagi meie muusikakultuuri säilitajad. Jätkame Eesti orelite sarja, on olemas Tubina ooperid jne.

Ei oska veel öelda, kas Eestisse tulevad kunagi ka plaatide tiražeerimise masinad. Karta on, et see ei tasu ennast majanduslikult ära. Lõpliku selguse toob helikassetitehase privatiseerimine.

Põhitöök on meile praegu kassetide väljaandmine. Seda juba Eesti-sisese konkurentsi tingimustes. Paratamatult tuleb üha enam arvestada turu nõudmisega. Kasette ostetakse meeleldi. Ka hind ei ole ostjale väga kõrge — umbes 20 krooni ringis. Suurelt osalt tänu sellele, et oleme siiani saanud veel

kasutada odavamaid materjale. Lääne mallide järgi peaks kassetit maksma 60—70 krooni. Meil on sõlmitud 40 kauplusega müügilepingud, käime ise oma kaupa pakkumas.

Ostja rahakoti kõhnust on muidugi ka siin tunda. Kaupa pakkudes peame arvestama nõudlusega. Näiteks suvel anname müüki seda, mis peaks huvitama turiste — koorimuusikat jms. Kerge muusika alal on konkurents tihe, tuleb jällegi turgu uurida. Ka Soome telliti partii Uno Looi lauludega kasette.

Teeme palju ka lastele. Enne jõule tuli välja J. Parijõe jõululaulude kasset, loeb Aarne Üksküla. Jüri Lina on samuti lastele jutte sisse lugenud. Tulemas on uuesti „Onu Remuse jutud“, hiina, eesti, jaapani muinasjutud. Neid kasette võiks kasutada ka koolides.

Meie ostjad ei ole veel harjunud sõnalise kassetiga. Võib-olla siin põhjuseks ka reklaami puudus. Sõnalise plaadi kuulamise harjumus on lastel olemas, nüüd on vaja nendeni viia ka sõnaline kasset.

Kassetiprogramme oleme 1992. aastal teinud 27. Detsembris tuli välja jõulutemaatikaga muusikakasette, mitmed hea klassikalise muusikaga. Oma uut toodangut reklaamime ajakirjanduses, huviline võib sealt infot saada.“

Jutujamamise kirjutas üles
Aime Kons

NEILE, KES MÕOVAD PILLE

Viiuliparandaja pilgu läbi

Eestimaa vaesuv rahvas on üha enam hakanud pille müüma, et kuidagi ära elada. Ostjateks on minu teada esijoones välismaalased. Seda soodustab välismaalaste jaoks soodne rubla ja seejärel ka krooni kurss. Selline massiline pillide väljavoolamine Eestimaalt teeb meele mõrks.

Mitte alati pole pillimüüjad teadlikud oma pillide tegelikust väärtusest ega enam-vähem täpsest turuhinnast. Muidugi võib tuffavate käest infot hankida ja komisjonikauplusest saab

ka olukorra kohta ligikaudse ülevaate. Kuid kunagi pole kurjast pöördumine spetsialistide, mitte ainult pillimeeste, vaid rohkem pillimeistrite poole. Nemad ei lähtu ju esijoones kõlast, vaid võtavad arvesse ka paljusid muid komponente, mistõttu hinnang tuleb täpsem.

Viimasel ajal on minu venna ja minu töökotta Tallinnas, Adamsoni t. 3—3 tulnud üha rohkem keelpillide, esijoones viiulite müüjaid. Kedagi pole me tagasi saatnud ega kellegi taskuid tühendanud. Ega abis-

tamine ole ka meilt erilisi jõupingutusi nõudnud, sest valdav osa pille on võrdlemisi ühesugused — moodunud saandivahetusel ja selle sajandi I poolal Saksamaal ehitatud vabrikuviiulid, mille hind kõigub 1000—3000 krooni vahel.

Mõnikord küsitakse, kas me ei taha oma ekspertiis- ja vahendusfirmat organiseerida. Senini pole tahtnud, sest on jätkunud hoopis huvitavamast põhitööd. Ja mitte ainult sellepärast. Soliidset pillihindamisfirmad välismaal annavad ka

omapoolse garantii. Selleks on neil käes infopank enam-vähem kõigi kogu maailmas leiduvate väärtuslike pillide kohta. Meil seda pole. Kuigi ka sedalaadi viiuleid on Eestis-vähe liikvel, peaks soliidne firma — aga teistsugust me asutada ei taha — olema niisugusteks võimalusteks valmis. Meie seda praegu ei suuda, hädasoleja abistamisest aga endast lugupidav pillimeister ära ei ütle.

Toivo Altpere

„Vanemuise“ teatri orkester on Tartu linna ainuke kutseline orkester, komplekteeritud põhiliselt Tartu muusikakoolide lõpetajatest. Teatritööd on tavaliselt kaks proovi päevas, etendusi on keskmiselt 16 kuus.

Aastaid pödes orkester heade pillimeeste puudust. Täna-seks tundub, et nii mitmeski pillirühmas on võimekaid instrumentaliste. Tugev on metsasarve rühm, mida ei saa öelda oboe kohta. Korraliku oboe puudumine on valus teema, kuid olukord on just selline, nagu ta on. Vajakajäämised instrumentaalmuusika, eriti puhkpillide vallas annavad tunda nüüd ja ilmselt ka edaspidi.

Praegu on orkestris 56 mängijat. Paljudel pole orkestritöö ainuke töökoht. Sõnuks-joonuks ja sokid jalga peab orkestrant saama 600 krooni eest kuus. Lisasissetulekut kammeransambli muusika esitamiseks on Tartus raske leida. Kuid nad mängivad siiski.

Orkestri koosseis on küllalt tuntud professionaal-seid muusikuid, kuid kokkukõla on paiguti selline, mis ajab kriitikute suled teravaks.

Meeldiv, et viimastel aastatel on repertuaaris rohkem klassikat: Don Juan, Rigoletto, Carmen, Traviata.

Tõsine ja tõine on meeleolu

täispikkade sümfooniakontsertide ettevalmistamisel. Siis kujuneb hoopis teine hinnang orkestri kvaliteedile, sest sada korda ühte operetti mängides ei tööta peale kassa midagi.

Mõni sõna dirigentidest. Peadirigent **Endel Nõgene** on suure töövõimega. Proovidel katsetab, otsib, kuid etendusel läheb välja „kindla peale“. Muusika kujundamine sõltub palju hetkemeeleolust. Tartu muusikaelu juht.

Erich Kõlar. Oma siht on tal esimesest proovist peale. Lausa pedantne partituuri jälgimisel. Ei kaldu kõrvale valitud teest (tempod, dünaamika...).

Normann Illis Reintam: Sä-rav. Selgekäeline.

Head uudised. Kultuuriministeerium eraldas suurema summa uute pillide ostmiseks Jamaha Tartu esinduse kaudu. Aitäh!

Margus Kits
„Vanemuise“ orkestri inspektor e. asjaajaja

I viiul

Aleksander Fisch
Kalle Loona
Toomas Bubert
Vladimir Annikov
Ingrid Annikov
Jelena Valpeteris
Ene Pedaste

Katrin Ojam
Anne Vellomäe

II viiul

Tiiu Fisch
Sirli Laanesaar
Milvi Erm
Zanna Toptši

Alt

Niina Mets
Merike Virsa
Svetlana Mohhova
Tiina Suvorov

Tšello

Heli Kuus
Maie Kostabi
Liga Daine
Aili Tammik

Kontrabass

Linda Jakovski
Jaanus Roosileht
Aivar Eimra
Aivar Meltsas.

Flööt

Margus Kits
Lande Kits-Lampe
Anneli Kuusk
Valeri Filimonov

Oboe

Maimu Kaarde
Guido Pütsepp

Klarnet

Margus Vahemets

Aarne Songisep
Ülo Laanesaar
Tiit Veigel

Fagott

Elle Fucks
Erich Vaher
Heiti Malm

Metsasarv

Kaido Otsing
Kalev Laanesaar
Tarmo Lehest
Urmas Himma
Kaupo Antzon

Trompet

Johannes Mitt
Kalev Helmoja
Karl Vakker

Tromboon

Tõnu Pärtin
Aivo Kodanipork
Valdek Rebane

Tuuba

Heino Saluste

Löökriistad

Valdeko Vija
Margus Tammemägi
Raivo Rebane

Hari

Kai Visnapuu
Made Sõlg (ka klaver)

Aristrokraat kui piraat

Baironlik legend Berliози ja Tšaikovski muusikas

Wilfrid Mellers on üks tänapäeva tunnustatumaid, erudeeritumaid ja teravasulelisemaid muusikaklassikuist kirjutajaid. Tema esseed paistavad silma mitte ainult heliloojate elu ja kirjutatud muusika, vaid ka kogu ajastu ja selle kultuuri sügava tundmise poolest. Samuti oskuse tõttu erinevaid nähtusi osavalt ja seejuures ootamatultki seostada.

„ML“ arvates peaksid nad pakkuma huvi ka eesti lugejale. Alustame nende tutvustamist Berliozile ja Tšaikovskile pühendatud kirjutisest. Edaspidi kaivateme avaldada „samuti lühendatult, ka Richard Wagneri elu ja tööd käsitleva essee.

Ühtlasi tähistame sel kombel nende suurte heliloojate tänavusi ümmargusi tähtpäevi. Mõõdub ju tänavu — tõsi, alles aasta lõpul — 6. novembril — 100 aastat Pjotr Tšaikovski sünnist ja 11. detsembril 190 aastat Hector Berlioz'i sünnist. Aastail 1813—1883 elanud Richard Wagneril on tänavu koguni kaks tähtpäeva — 22. mail mõõdub 180 aastat tema sünnist ja 13. veebruaril 110 aastat surmast.

1988. aastal tähistasime lord Byroni kahesajandat sünni-aastapäeva. Teda arvestatakse kui inimest ja müüti. Kuigi tänapäeval kaldume me teda imetlema ja isegi armastama kui inimest, leiame samal ajal, et see müüt on veidi väsitav...

Oma suurima ja pikimas poeemis „Don Juan“ on Byroni suhtumine selgelt hedonistlik. Jääb selgusetuks, mis on tema meelest põlastuväärne, mis väärib heakskiitu. Värsistuse pimestav tehnika — sõnamängud, lõbusad riimid, laiaulatuslik kontroll pseudoepiliste stroofide üle jutustab meile, et inimene mitte ainult ei ole, vaid peaks olema mänglev loom, ainult mäng võib teda päästa enesehävitamisest ja vagatsemisest. „Don Juan“ — see on usaldus, keelepeks, ülestunnistamine. See on ka väliselt maailmale suunatud teatrilegemine; tema võluks on see, et kunagi ei saa aru, kus on piir tänava ja lava, ateljee ja palee, reaalsuse ja unistuste vahel.

Oma satiiris on Byron revolutsiooniline — hävitavalt naerev maailma üle, kes on ta sünnitanud, kuid tal ei ole ka teadlikku soovi seda paranda-

◆ Lord Byron

da. Kuigi kõrgest soost, torkas ta katki ühiskonna pettuse mulli, samal ajal kui lõhkes tema enda pettuse mull. Ta ei petnud kedagi, isegi mitte iseennast. Ta oli õilis, kohutavalt rikas ja väga ilus. Sega need koostisosad kokku ja sa saad baironliku kangelase — Apollo ja Mephistophelese prototüüpide segu, kus Apollo on pea ja Mephistopheles — lõhestatud jalg. Kui Byroni loomingul algstiimul oli aukartusetu ja hukkamõistet, siis oli see romantiliselt revolutsioonilise läbimurde alguseks, milleks ta vajab egoisti muudeldud kujul.

Nii, nagu ta tegi naeruväärseks enda ja omataolised „Don Juanis“, nii ka oma tõsisest poeemides leiutas ta paroodia — pooleldi ebateadliku, pooleldi teadliku — satiirilise endailistuse, vastavalt millele pole poeet mitte ainult kõrvaltvaataja, vaid välja-saadetu faustiliku jumalate trotsimise ja kätartseva rahvamassi põlastamisega. Nagu Faust (ja Shakespeare Prospero) hakkab poeet harrastama varjatud teadmisi, kui mitte heast ja kurjast eemal, siis vähemalt väljaspool kiriku ja riigi õigusemõistmist. Üksinduses olles hakkab ta sageli külastama mägesid, kalju-

sid, kuristikke ning nautima metsikuid tuuli ja lainetavaid meresid. Põlastades talle määratud ühiskonda, lõpetab ta enese eemaldamise, lõpetab aja, mil ta kujutles, et teeb kõike jumalast paremini. Me ei või teada, kui kaugele süüvis Byron oma müüti ning kui palju sellest oli mäng...

Byroni iseloomu paradoksaalne keerukus on tema võlu allikas; baironlik legend sai Euroopas painajalikuks tänu sellele, et, olles leidnud oma endised väärtused, tundis inimele meeletut vajadust eneseõigustuse järele, mille oli põhjendanud kartus pääsmatult sassi aetud tagajärgede pärast. Byronil oli vajalikku julgust ja kujutlusvõimet, üksilduses võis ta mõelda ideaalkujudest, kuid viis ta oma unistuse täide ainult siis, kui selleks oli äärmine vajadus. Don Juan on kangelane, kes on kõrvaltvaatleja ning kelle ebasotsiaalne kriminaalsus on võluvaks: naudinguks; see, mida ta teeb läbi naeru, võib edukalt lõpule Byroni kõige pikema ja kõige paremini vastuvõetud romantilise eepose kangelane Childe Harold. Kangelane on Byron ise, raskesti rahandusolukorrast vabastatud, mõõda Euroopat rändav noor mees, kes väidab, et teda on teotatud tema eesõigustatud päritolu ja kergemeelsuse pärast, kuid ta suudab rahulikult jääda. Ka autoportree on portree: teadlik leuitis mehes kui kunstnikust, kes on ka näitleja. See võib olla põhjuseks, miks kutsus nii „Childe Haroldi“ kui „Don Juani“ skandaalne edu peegelpilt Euroopas esile sellist vastukaja.

Poeemis „Manfred“ on Byron näitleja kui niisugune. Ta imetleb end üksinduse all kannatava inimesena. Tähtis on see, et Manfred on armastanud ainult ühte inimest — naist, kes on samasugune nagu ta isegi, ainult veel ilusam ja õrnem. Poeem sisaldab nii Byroni seksuaalset ambivalenti kui ka enesearmastuse keerukaid elemente. Seepärast ongi enesearmastus väga lähedal enesevihkamisele. Byron ütles, et Manfred kujutab endast tragöödiat hämmastavast talentist, kes on sündinud selleks, et end piinata. Kas aga tunnistas Byron doktor Johnsoni tarkust, kes ütles: „Voorust mittesoodustav üksindus on mõistusele ohtlik. Jätkem meelde, et üksik surelik on kindlasti tore, võimalik, et ka ebasklik ja hull.“ Kui mitte Byroni enda, siis käib see kindlasti Manfredi kohta...

(Järgneb)

VÄLISMAALT

Neeme Järvi dirigeerib „Peer Gynti“

10. novembrist 13. detsembrini toimus Inglismaal Põhjamaade kunstifestivali nimeluse all „Tender is the North“ (Korraldaja on Põhjala). See kujunes kõigi aegade suurimaks Skandinaavia kultuuri eksponeerimiseks väljaspool Põhjalat. Rootsi poolt oli üheks põhiesinejaks Göteborgi sümfooniaorkester Neeme Järvi juhatusel ja lennukompanii „SAS“ sponsorimisel. Londonis toimusid kontserdid Barbicani keskuses. Üks Göteborgi filharmoonikute kontserdidest, mis hästi vastu võeti, kujutas endast E. Griegi „Peer Gynti“ esmakordset täispikka ettekannet kontsertrivariandina.

Sõda Horvaatias toob õnnetust ka muusikule

Ivo Pogorelič, kes annab heategevuskontserite Horvaatia muusikute jaoks, ütles ajalehe „Europa“ korrespondendile, et sõda on selle maa muusikaalule palju kahju teinud. 55 Horvaatia muusikakoolist on hävinud viiendik, nende hulgas muusikakool Zaderis, kus toimus 1974 a. I. Pogoreliči esimene sooloõhtu.

Võib eeldada, et Bosnia ja Hertsegoviina muusikaalule tekitatud kahjustused on tunduvalt suuremad kui Horvaatias.

Juubilar Xenakis dirigeerib oma uut ooperit Faustit

1972. a. oli mitmete Euroopa muusikafestivalide kavas palju lannisi Xenakise heliloomingut, tähistamaks autori 70.

sünnipäeva. Inglismaal Huddersfieldis oli Xenakise muusikateose „L'histoire d'un Faust“ (Lugu Faustist) maailmaesiettekanne. Dirigeeris autor.

Samas kanti ette ka inglase David Bedfordi uus oopu „Stories from the Dreamtime“ (Jutud unistuste ajast) milles löökpillimängijadena tegid kaasa kurdid lapsed.

Eestlased osalesid Soome isetegevuspidustuste finaalis

Soome Vabariigi 75. aastapäeva muusikaüritused kulmineerusid detsembril algul Helsingis ja teistes Soome linnades. Osalesid ka Eesti kollektiivid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor (T. Kaljuste), „Hortus Musicus“ (A. Mustonen) jt. Tapiola Simfonietao kandis Erkki-Sven Tüürilt tellitud uue teose kammerkoorile ja orkestrile, pealkirjaks „Inquietude du fini“.

KONTRABASSIMÄNGIJAD on aldimängijate kõrval teiseks pilkeobjektiks. Räägitakse, et madalsagedusvõnkumised pidavat kaasa tooma peaaegu olulise pehmenemise, mistõttu bassimängijate mõistuses sügavalt kaheldakse. Lisaks veel pilli aukartusäratavad mõõtmad ja sellest põhjustatud raskused tabamisel ning poognatehnikas. Kes on näinud Vanalinnastudio etendust „Kontrabass“, sellele peaks järgnev kommentaarideta vastuvõetav olema.

* * *

Kurdab kontrabassimängija teisele kontrabassimängijale: „Kuradi raske ikka seda pilli mängida — pool meetrikest mööda ja kohe on kõigile kuulda...“

* * *

Kaklevad kaks kontrabassimängijat orkestriaukus. Tuleb kontsertmeister ja tahab teada, milles asi.

— Ta keerab mul ühe keele häälest äral

— Keera siis hääle ja asi vask.

— Ta ei öelnud, millise keele ja kuhu suunda...

* * *

— Kadunud Samuel Saulus oli ERSO proovides tihti peale kontrabassisoosid kaasa mänginud.

— Ta oli ju flöötist!
— Jah, kuid ta tegi seda tooli vastu põrandat nühkides...

* * *

Kord oli ERSO repertuaaris teos, milles oli ette

nähtud basside väga ebamugav sissetulek. Proovides oli see koht alati kohutavalt must. Lõpuks sai 7/8 rühmast käigu enamvähem normi, ja kõik teadsid ka, kes „valetab“. Artist G. (tema see patune oli), mõelnud välja, kuidas kontsert päästa. Tulnud teine enne kontserti lavale, pannud pilli häälede, mõõtnud täpse koha välja ja teinud sinna kriidiga märgi. Läinud rahulevalt puhvetisse. Kohe hiilinud lavale artist S., hõõrunud märgi maha ja teinud uue märgi kümnekonna sentimeetri jagu kõrgemale...

Sellest ajast on nimetatud kontrabassil neljanda keele pool kaela peal soon, mis tähistab kontraoktavi soli asukohta. Kindluse mõttes on koht pliatsiga mustaks soditud ning andmaks 200%-list garantiid huli gaani S. vastu, ka üle lakitud. Kes ei usu, mingi ja vaadaku!

* * *

Kuulanud kord pensionile lastud kontrabassimängija „Carmenit“ esmakordselt teisel pool orkestriaugu seinna. Pärast avamängu ei jõudnud ära imestada: „Ei teadnudki, et meie peateema on mingisugune jama peale kirjutatud!“

* * *

Maailma suurim muusikiline absurd: Karl Ditters von Dittersdorfi Sinfonia concertante soleerivatele aldile ja kontrabassile.

(Järgneb)
MATI PÖDRA

Ajude omanik

Ludwig van Beethoven oli erilisel vaheda mõttega. Temas peitus ka arukas poliitika hindaja. Lähikondlased imetlesid, kui võrd selgel pilgul helimeister jälgis päevasündmusi. Mitte ainult hindas, vaid ka kritiseeris, lubades sageli enesele käitumist, mis iga teise puhul põhjustanuks teab mida. Beethoven oli tunnustatud geenius, ekstsentrik ja seega „puutumatu isik“.

Kord lahkus ta poole esinemise pealt lavalt, kui nägi, et aristokraatidest kuulajaskond tema mängu küllaldase tähelepanuga ei jälginud. Kui ta vend, sõjaaegsete spekulatsioonidega haljale oksale jõudnud apteeker, visiitkaardi vahendusel ennast vennale esitles: „Johann van Beethoven, majade omanik“, vastas helilooja käsitsi kirjutatud sedeliga: „Ludwig van Beethoven, ajude omanik“.

Vaikiv Dunajevski

Isaak Dunajevski, menukas laulu- ja operetikomponist, oli ka range pedagoog. Ükskord ütles talle uhkelt üks tema õpilastest, et ta on salamahti valmis kirjutanud terve operefi. Oeldu kinnituseks hakkas ta kohe klaveril partituuri ette mängima. Pärast esimese vaatuse efektset lõpuakordi pööras nooruk lootusriikka pilgu õpetaja poole, oodates tunnustust. See aga millegipärast vaikis. Ta vaikis ka pärast teisele vaatusele järgnenud küsivat pilku. Hädavaresest muusikatundeng sõandas hiljem siiski Dunajevski poole pöörduda: „Kas te siis ei mõistnud, et ma oma muusikaga midagi küsin?“ Dunajevski kivistunud ilme ei muutunud: „Nii... te ootate minult vastust? Kuid seni pole teie muusika ju veel üldse midagi öelnud...“

Berlioz — trummar

Paljude silmis on muusik selline inimene, kes tingimata mingit pilli mängib. Ometi leidub ka neid, kes komponeerivad. Pealegi korraldavad heliloojad oma teostest kontserte.

Moskvas juhtunud vanasti järgmine lugu. Kuulus prantsuse helilooja Hector Berlioz kavatses Aadlike Kogu saalis autori-kontserdiga esineda. Ta kirjeldas lustakat vahejuhtumit:

„Palusin vastuvõttu Aadlike Kogu eesistuja juures, et saada luba saali kasutamiseks. Mind võttis vastu auväärne rauk. Esitasin talle oma palve. „Millist pilli mängite?“, päris ta kõigepealt. — „Ma ei mängi õigupoolest ühtki pilli“, olin sunnitud seepeale kostma. — „Kuidas te siis mõtlete üldse kontserti korraldama hakata?“, järgnes uus küsimus. — „Ma lasen oma helitöid mängida teistel ja dirigeerin ise orkestrit.“ — „Haa-ha, see on küll originaalne! Sellistest kontsertidest pole ma veel ealeski midagi kuulnud. Annaksin meeleldi Teile oma saali, kuid eranditult iga kunstnik peab vastutasuks pärast kontserti esinema veel Aadlike Kogus privaatselt.“ — „Aadlike Kogul on siis orkester, mida peaksin dirigeerima?“ — „Üldsegi mitte! Te peate meile mingit pilli mängima.“

Aadlike Kogu peamees jäi kõigutamatuks, kord on kord. Vastasin seepeale: „Tont võtaks, vanasti mängisin võrdlemisi talentitult flööti ja kitari. Otsustage, kummal pean esinema. Ma pole aga kakskümmend viis aastat ei üht ega teist pilli kätte võtnud... Kui aga rahuldute trummisoolooga, tuleksin sellega paremini toime.“

Imelik küll, ometi leidis Moskva Aadlike Kogu juhtkonnas ka arukamaid inimesi. Kontsert toimus.“

Leipzig Ooperi juubel

See talv on Leipzig Ooperile 300. Piduhooga on valmistatud ette väga kõrgel tasemel. Juubelikuratooriumi on teatri praegune kunstiline juht Udo Zimmermann suutnud kutsuda hulga prominentseid kultuuri- ja poliitikategelasi, selle apudresidendiks on liidukantsler Helmuth Kohl.

Hooaega alustati Mozarti „Figaro pulmaga“, järgnesid Rossini, Wagneri, Straussi, Bartoki, Schönbergi tuntud teosed, kaasategevad mitmed maailmakuulsad ooperilauljad. Balletipoole esietendus on omapärane, peaballetmeisteri Uwe Scholzi lavastatud „Wagner“ ooperi „Tannhäuser“ muusikafragmentidele. Tänapäevastest muusikast on kavas kaks kammerooperit — oma juhi Z. Zimmermanni „Valge roos“ ja Wolfgang Rihmi „Jakob Lenz“.

Jaanuarist aprillini 1993 on lava remondis ja ümberehitamisel, et mais taas avaneda juubelipidustuste kulminatsiooniks.

Vahejuhtum „La Scala“ esietendusel

Traditsiooni kohaselt avab „La Scala“ hooaja 7. detsembril Itaalia ooperiga. Nii ka seekord — etendati Verdi „Don Carlost“ kuulsa Luciano Pavarottiga peaosas. Kui aga üldine lemmik kahel korral mõned noodid vahele jättis, hakkas odavamate kohtade publik karjudes oma pahameelt avaldama.

Intsidendi kohta ütles Pavarotti ise, et protest oli õigustatud. Lavastaja, kaua aega Ameerikas töötanud Franco Zeffirelli aga nõudis, et edaspidi publikut enam odavatele kohtadele ei lubataks. Administratsioon sellega ei nõustunud. Rahvale selgitati, et etenduse lõpul võib igakü-

oma hinnagu anda, nagu ta soovib, aga etenduse keskel kärategijaid palutakse edaspidi kohe lahkuda.

Biitlite laul õhutavat vägivalda

Ottava ühes raadiojaamas keelati ühe biitlite laulu esitamine naiskuulajate protesti tulemusel, kes väitsid, et see õhutab vägivaldala naiste suhtes. Selles John Lennoni poolt 1965. a. kirjutatud laulus leiduvad sõnad: „Ma pigem näeksin sind surnuna, väike tüdruk, kui koos teise mehega.“ (*I'd rather see you dead, little girl, than to see you with another man*). Protestid viisid keeluni ajal, kui feministid tähistasid 3 aasta möödumist veresaunast Montreali ülikoolis, mille käigus antifeministlikult meelestatud relvastatud mehed tapsid 13 naist.

PL 1022 93,1

EDISON DENISSOV¹ leiab, et maalikunst ja muusika on väga lähedased kunstiliigid. Kunstnike seas on vähe professionaalseid muusikuid (erandiks Paul Klee, kelle pildid on täidetud muusikaga), kuid muusikute hulgas võib leia inimesi, kes on palju aastaid tegelnud maalimisega (Arnold Schönberg², Svajatoslav Richter).

20. sajandil on hakatud tajuma, et värv (tämbur) kannab sama palju informatsiooni kui muusika teisedki komponendid. Siit tuleneb ka heliloojate suur professionaalne huvi maalikunsti vastu.

Edison Denissov peab kunstnik BORISS BIRGERIT sügavalt muusikaalseks kunstnikuks. „Kuulen tema piltides puhast muusikalist plastikat, paljud neist „helisevad“ mulle. Sügav tähendus on tema maalides valgusel, mis peale maalilise kannab ka mõttelist laengut. Diagonaalne valgus võtab sageli risti kuju, ja mitte juhuslikult. Puhtalt religioossete süžeedega maale on B. Birgeril siiski vähe, neist parim on „Kristus Getsemane aias“.

Nii muusikas kui maalil on suur tähtsus kompositsioonitehnikal: objektide paigutusel ruumis ja nende omavahelistel suhetel. Selles suhtes on Boris Birgeri kunst samuti sügavalt muusikaalne.“

inglise keele, samuti etnoaustriani

vni I

vni II

vi I

vi II

vc

cb

inglise keele, samuti etnoaustriani

1970. a. valmis E. Denissovil orkestriteos „Maal“, mis on inspireeritud B. Birgeri loomingust ja pühendatud kunstnikule. „Tahtsin siin muusikaliste vahenditega edasi anda tema maalimismaneeri, ennekõike valgusega töötamise tehnikat, mõningaid üldisi kompositsiooniprintsiipe. Nagu Birgeri piltidelgi, on muusikalise protsessi keskmes objekt, määratledes nii üldise kompositsiooni kui ka kõik liikumise astmed. Isegi teisejärgulised detailid alluvad keskmisele sündmusele, muutudes samuti süžeeks.“

¹ Edison Denissov (1929) — vene helilooja, hariduselt matemaatik. Teosed: „Crescendo e diminuendo“ harpile ja viiulile, „Catulluse laulud“ häälele ja 3 tromboonile, ooper „Soldat Ivan“ jm.

² 1992. a. novembris avati Barcelonas Arnold Schönbergi kunstitööde näitus — 58 õlimaali, 200 visandit ja akvarelli, seehulgas teoseid aastailt 1931—32, kui maestro töötas Barcelonas.

Regina Sock in memoriam

Põlva kandi laulurahvas saatis manalatele oma kauaaegse austatud dirigendi Regina Sock (18.IX 1907 — 5.XI 1992).

Lahkunut olid saatma tulnud ka endised korporatsioonikaaslased. Kõrgkooli päevil oli Regina juhatanud ka Corp! „Filiae Patriae“ naiskoori. Tema loodud on Eestis veel paljusid koore, nagu Tartu Tervishoiutöötajate Maja naiskoor, Tartu A/Ü kultuurimaja naiskoor „Heli“, Rakvere ja Kunda naiskoorid ning mitmed segakoorid Põlva rajoonis. Lemmikkooriks sai ja jäi talle tema poolt loodud ja rahvakoori nime omandanud Põlva Kultuurimaja naiskoor „Mai“.

Regina Sock on maetud Põlva surnuaiale.

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Sisutoimetaja: Aime Kons
Lõuna-Eesti korrespondent: Marina Tamme
Masinakiri: Piret Jutta
„Kiir“, tell. 4306

Väljaandjad: „FRATRES“
ja EV Kultuuriministerium
Tallinn 34 (EE0034) pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval 14.30—
16.00 tel. 52 51 24

Eesti
Rahvus-
arhiiv

1.50
Raamatupala